

Artikel

De opkomst van cryptoactiva in de voetbal- en sportwereld

Een analyse van het financieel-rechtelijke speelveld

Thom Beenen en Wouter van den Bosch*

72

1. Inleiding

In augustus 2021 tekende voetballer Lionel Messi een lucratief contract bij de Franse topclub Paris Saint-Germain FC (PSG). Onderdeel van dit contract was een ‘welkomstpakket’, waarvan de waarde wordt geschat op EUR 25-30 miljoen en dat gedeeltelijk bestond uit zogenoemde ‘Fan Tokens’. PSG maakte het aandeel Fan Tokens in het pakket niet bekend, maar zei dat het bedrag ‘aanzienlijk’ was.¹ Na bekendmaking van dit nieuws schoot de waarde van de PSG Fan Token omhoog. PSG is niet de enige voetbalclub die zich inlaat met Fan Tokens. Ook andere voetbalclubs, zoals FC Barcelona, Juventus en Arsenal FC, laten Fan Tokens uitgeven.

In dit artikel bespreken wij de financieel-rechtelijke aspecten van cryptoactiva, zoals Fan Tokens en NFT’s, en de impact van die aspecten op de voetbal- en sportwereld. In de volgende paragraaf gaan wij in op de definitie van ‘cryptoactiva’. Paragraaf 3 bespreekt twee (huidige) verschijningsvormen van cryptoactiva in de voetbal- en sportwereld: Fan Tokens en zogeheten ‘Non-Fungible Tokens’ (NFT’s). Vervolgens wordt in paragraaf 4 het huidige en toekomstige financieel-rechtelijke kader besproken, inclusief het voorstel voor een Europese verordening: de ‘Markets in Crypto-Assets Regulation’

(MiCAR).² In paragraaf 5 geven wij kort aan waar voetbal- en sportorganisaties rekening mee zouden moeten houden bij de uitgifte van een eigen Fan Token of NFT. Wij eindigen met een voorlopige conclusie in paragraaf 6.

2. Wat zijn cryptoactiva?

Het jargon in de cryptowereld is nog altijd diffuus. Engelse termen als ‘cryptocurrency’, ‘virtual currencies’, ‘digital-assets’, ‘tokens’ en ‘crypto-assets’ worden door elkaar gebruikt. Voor de leesbaarheid gebruiken wij in dit artikel de Nederlandse termen ‘cryptoactiva’ en ‘tokens’. Deze termen zullen in de toekomst namelijk worden gehanteerd bij de inwerkingtreding van de MiCAR. In wezen zijn cryptoactiva digitale weergaves van waarden of rechten die elektronisch kunnen worden overgedragen en opgeslagen, met gebruikmaking van *distributed ledger technology* (DLT), zoals blockchain-technologie. Kort gezegd zorgt DLT ervoor dat geëncrypteerde data wordt opgeslagen in een gedistribueerd netwerk van verbonden computers (*nodes*). Het is te vergelijken met een digitaal gedistribueerd grootboek, dat niet of moeilijk te wijzigen is, zodat de informatie op de DLT kan worden gezien als een *single source of truth*. Daarnaast maakt DLT het mogelijk activa op een efficiënte wijze, namelijk peer-to-peer, over te dragen. In bepaalde

* Mr. T.W. (Thom) Beenen is advocaat te Amsterdam. Mr. W.S. (Wouter) van den Bosch is advocaat te Amsterdam.

1 Zie: www.reuters.com/lifestyle/sports/exclusive-messis-paris-st-germain-package-includes-crypto-fan-tokens-2021-08-12/.

2 Zie Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende markten in cryptoactiva en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937, COM(2020) 593 final.

waardeketsen worden tussenpersonen daarmee overbodig.

Er zijn verschillende verschijningsvormen van cryptoactiva. In dit artikel maken wij een onderscheid tussen zogeheten ‘native coins’ en ‘tokens’. Met native coins bedoelen wij cryptoactiva waarbij DLT wordt gebruikt om (i) de creatie en toevoer van nieuwe cryptoactiva te reguleren en (ii) een consensusmechanisme in te bouwen bij de overdracht van de desbetreffende cryptoactiva, zodat de activa maar één keer kunnen worden uitgegeven en onafhankelijk van een centrale autoriteit kunnen opereren.³ De bekendste native coins zijn Bitcoin en Ethereum.⁴

Van de hiervoor besproken native coins moeten worden onderscheiden de zogenoemde ‘tokens’. Hoewel tokens ook onder de *catch-all*-definitie van cryptoactiva vallen, symboliseren zij, anders dan native coins, een zekere belofte van een uitgevende partij. Een ander verschil tussen native coins en tokens is dat, waar native coins volgens een vooraf geprogrammeerd algoritme, of door middel van afspraken, op een eigen DLT worden gecreëerd (bijvoorbeeld door *miners*), tokens door eenieder kunnen worden gecreëerd door middel van (bijvoorbeeld) *smart contracts* op een reeds bestaand DLT-ecosysteem.⁵ Een bekend protocol om tokens te creëren is het ERC-20 Token Standard van Ethereum.⁶ Hiermee kunnen uitgevende partijen (digitale) goederen via tokens administreren (*tokenizen*) en overdragen via de Ethereum-blockchain. Belangrijke ontwikkelingen in dit kader zijn onder meer het tokenizen van leningen en financiële instrumenten op de blockchain (ook wel *decentralized finance* of ‘DeFi’ genoemd).

Hoewel de afgelopen jaren met name de financiële sector experimenteert met blockchain en het tokenizen van financiële activa, zit ook de sportwereld niet stil. In de volgende paragraaf bespreken wij twee verschijningsvormen van cryptoactiva in de voetbal- en sportwereld: (i) de uitgifte van Fan Tokens via *Fan Token Offerings* (FTO’s) en (ii) de uitgifte van NFT’s.

3. Cryptoactiva in de voetbal- en sportwereld – twee verschijningsvormen

3.1 Fan Token en FTO’s

De eerste verschijningsvorm van cryptoactiva in de vorm van tokens in de sportwereld is de uitgifte van Fan Tokens door middel van een FTO. Een Fan Token is een *fungible* – ook wel inwisselbare – token, die een fan bepaalde (stem)rechten geeft om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen binnen de sportorganisatie (denk hierbij bijvoorbeeld aan stemmen over het design van merchandise en banners in het stadion). Ook kunnen Fan Tokens toegang geven tot unieke fan-bijeenkomsten, exclusieve loterijen en kunnen er loyaliteitsprogramma’s aan verbonden zijn.⁷ Op deze manier kan het gevoel van betrokkenheid bij de fans worden vergroot.

Vanuit het oogpunt van de sportorganisatie kan door middel van een FTO kapitaal worden opgehaald bij het publiek.⁸ Sportorganisaties kunnen dit kapitaal investeren in de organisatie of gebruiken bij het aantrekken van nieuwe spelers (zoals de tekenbonus van Messi). Vergelijkbaar met een beursgang (een *initial public offering*, ofwel IPO), verwijst een FTO naar de periode waarin Fan Tokens tegen een vaste prijs beschikbaar worden gesteld en de ‘primaire markt’ bereiken. Zodra de Fan Tokens zijn uitgegeven, kunnen fans de relevante tokens verhandelen op ‘secundaire markten’, zoals cryptohandelsplatformen. Zo zijn de PSG Fan Tokens verhandelbaar op ’s wereldse grootste cryptohandelsplatform Binance. Het bedrijf Socios.com is een onderneming die FTO’s faciliteert voor geïnteresseerde sportorganisaties. Socios.com kan worden omschreven als een *fan engagement platform* dat Fan Tokens uitgeeft waardoor sportfans via een *fan voting*-mechanisme direct invloed kunnen uitoefenen op de beslissingen van de sportorganisatie.⁹ De door Socios.com uitgegeven Fan Tokens draaien op de blockchaininfrastructuur van Chiliz. Dit betekent dat het Socios.com platform exclusief gebruikmaakt van de Chiliz token (\$CHZ) als ruileenheden.¹⁰ Voor alle transacties op de blockchaininfrastructuur van Chiliz is dus de Chiliz token vereist, en sportfans zullen deze token moeten aanschaffen om de Fan Tokens van hun favoriete sportteam te verwerven bij een FTO. In het geval van Socios.com worden de Fan Tokens beperkt in aantal, zien de Fan Tokens op één voetbal- of sportteam en worden de Fan Tokens via een *side chain*¹¹ van Chiliz uitgegeven. De Fan Tokens zijn net als de Chiliz token ver-

3 Zie ook T.W. Beenen & L.B.G. Hillen, Cryptoproducten en zorgplicht beleggingsdienstverleners – een verkenning, Tijdschrift voor Financieel Recht, nr. 12 december 2018, p. 611-622.

4 Zo is Bitcoin ontworpen met het doel als betaalmiddel te fungeren zonder tussenkomst van (centrale) banken. Zie: Satoshi Nakamoto, Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System, 26 augustus 2008, p. 1, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.

5 Een smart contract is een zelfstandig deterministisch werkend computerprogramma (als A dan B) dat wordt uitgevoerd op de blockchain. Zie ook Beenen & Hillen 2018.

6 Zie de website van de Ethereum Foundation: <https://ethereum.org/en/developers/docs/standards/tokens/erc-20/>.

7 Zie: <https://consensys.net/blockchain-use-cases/sports-and-esports/>.

8 Zie: <https://consensys.net/blockchain-use-cases/sports-and-esports/>.

9 Zie onder meer: www.socios.com/chiliz-tokens-and-fan-tokens-what-are-they/.

10 De Chiliz token is zowel een ERC-20 Token (op de Ethereum blockchain) als een BEP-2 Token (op de Binance Chain).

11 Een sidechain is een aparte blockchain die parallel loopt aan bijvoorbeeld de Ethereum-blockchain en onafhankelijk werkt. Zie: <https://ethereum.org/en/developers/docs/scaling/sidechains/>.

handelbaar op cryptohandelsplatformen en de waarde van de tokens komt tot stand door vraag en aanbod.

3.2 NFT's

Een tweede verschijningsvorm van cryptoactiva in de vorm van tokens in de sportwereld is de uitgifte van NFT's. Zoals de naam doet vermoeden is een NFT 'non-fungible' – een niet-inwisselbare – token waarvan de uniciteit en eigendom kan worden aangetoond en geverifieerd met behulp van DLT. NFT's worden met name gebruikt om een digitaal eigendomsbewijs te creëren van een unieke versie van een onderliggend digitaal activum (zoals afbeeldingen, video's of andere digitale inhoud) of fysiek activum (zoals kunst). Het is echter niet zo dat de houder van een NFT ook daadwerkelijk eigenaar wordt van het onderliggende activum. De houder wordt slechts eigenaar van een unieke digitale kopie. In het geval van een kunstwerk blijven het eigendom en het copyright in beginsel bij de kunstenaar wanneer een kunstwerk wordt verkocht als NFT.¹²

Zo kunnen basketbalfans via het online platform 'Top Shot' van de Amerikaanse National Basketball Association (NBA), hoogtepunten uit de basketbalgeschiedenis (*Moments* genoemd) kopen en verhandelen via NFT's die fungeren als virtuele verzamelobjecten. De NFT's worden gecreëerd en opgeslagen op de onderliggende blockchain en grafisch weergegeven als digitale kubussen met de video-highlight op een online platform.¹³ Een ander voorbeeld is het in de voetbalwereld bekende platform Sorare dat draait op de blockchaininfrastructuur van Ethereum.¹⁴ Op het Sorare-platform is een NFT van voetballer Cristiano Ronaldo verkocht voor een bedrag van 290.000 US dollars.¹⁵ Voetbal- en sportorganisaties zouden NFT's van hun spelers of club kunnen verkopen om op deze manier meer omzet te genereren of om de betrokkenheid van de fans bij de club te vergroten.

In de volgende paragraaf bespreken wij de kwalificatie van Fan Tokens en NFT's vanuit een Nederlands financieel-rechtelijke perspectief.

4. Fan Tokens en NFT's en de Nederlandse financieel-rechtelijke regelgeving

Op dit moment vallen de meeste (diensten met betrekking tot) cryptoactiva niet of beperkt onder toezicht van de Nederlandse financiële autoriteiten: de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank N.V. (DNB). Toch zullen sportorganisaties die

cryptoactiva (laten) ontwikkelen, aanbieden of verhandelen zich moeten afvragen of zij onder de huidige financieel-rechtelijke regelgeving vallen waarvoor eventueel een vergunning- of registratieplicht of verbodsbepaling geldt.

Zo kunnen bedrijven die diensten aanbieden voor het wisselen tussen bepaalde cryptoactiva en fiduciair geld en/of cryptoactiva bewaarportemonnees aanbieden onder het integriteitstoezicht van DNB vallen op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) (zie par. 4.1). Daarnaast kunnen bepaalde (diensten met betrekking tot) cryptoactiva kwalificeren als een financiële dienst, financieel product of financieel instrument, waardoor zij binnen de reikwijdte van de Wet op het financieel toezicht (Wft) vallen (par. 4.2). Tot slot zullen cryptobedrijven moeten anticiperen op toekomstige Europese regelgeving in de vorm van de MiCAR (par. 4.3).

4.1 Huidig recht – Fan Tokens en NFT's en de Wwft

Met de implementatie van de vijfde Europese anti-witwasrichtlijn (AMLD5) in 2020 is de definitie van 'instelling' in de Wwft, en daarmee de reikwijdte van de Wwft, verruimd tot aanbieders van (i) diensten voor het wisselen tussen fiduciaire valuta en virtuele valuta en (ii) bewaarportemonnees (door DNB ook wel 'cryptodiensten' genoemd). Aanbieders van een bewaarportemonnee zijn nader gedefinieerd als een 'entiteit die diensten aanbiedt om namens haar cliënten cryptografische privésleutels te beveiligen om virtuele valuta aan te houden, op te slaan en over te dragen'.¹⁶

Of een onderneming kwalificeert als een Wwft-instelling, en daarmee onder haar reikwijdte valt, valt of staat met de kwalificatie van 'virtuele valuta' in de zin van de Wwft.¹⁷ De rationale van de wetgever is dat virtuele valuta een hoge mate van anonimiteit bieden en het daarmee mogelijk maken om (malafide) transacties te verbergen. Hierdoor kunnen virtuele valuta in potentie worden misbruikt voor criminele doeleinden, zoals witwassen en het financieren van terrorisme. Daarom moeten aanbieders van bovengenoemde cryptodiensten een 'poortwachtersfunctie' vervullen. Cryptodienstverleners die kwalificeren als Wwft-instelling moeten zich registreren bij DNB indien zij de hierboven genoemde cryptodiensten 'in of vanuit Nederland beroeps- of bedrijfsmatig' verlenen (kortom: de dienstverlener moet zich richten op de Nederlandse markt).¹⁸ Een registratie bij DNB is een omvangrijk proces waarbij de onderneming moet aantonen dat haar bedrijfsvoering voldoet aan de vereisten die de Wwft en de Sanctiewet 1977

12 Zie over NFT's tevens E.P.M. Vermeulen, De snelle opkomst van NFT's: juristen kunnen niet achterblijven, Tijdschrift voor de Ondernemingsrechtelijke Praktijk, nr. 5, p. 25-28.

13 Zie: <https://nbatopshot.com/>.

14 Zie: <https://sorare.com/>.

15 Zie: <https://cryptobriefing.com/unique-cristiano-ronaldo-nft-sells-290000-sorare/>.

16 Zie art. 1 lid 1 Wwft.

17 Een virtuele valuta is 'een digitale weergave van waarde die niet door een centrale bank of een overheid wordt uitgegeven of gegarandeerd, die niet noodzakelijk aan een wettelijk vastgestelde valuta is gekoppeld en die niet de juridische status van valuta of geld heeft, maar die door natuurlijke personen of rechtspersonen als ruilmiddel wordt aanvaard en die elektronisch kan worden overgedragen, opgeslagen en verhandeld'. Zie art. 1 lid 1 Wwft.

18 Art. 23b Wwft.

voorschrijven.¹⁹ Partijen die op dit moment wisseldiensten aanbieden tussen enkel virtuele valuta (*crypto-to-to-crypto*) vallen (vooralsnog) niet onder de Wwft.²⁰ Het is niet uitgesloten dat een sportorganisatie die een Fan Token of NFT aanbiedt (of laat aanbieden door een derde partij die zij hiervoor inschakelt) onder de reikwijdte van de Wwft valt. Per Fan Token en NFT zal moeten worden beoordeeld of die token kwalificeert als ‘virtuele valuta’ in de zin van de Wwft. Indien een Fan Token of NFT als zodanig kwalificeert, is de vervolgvraag of de aanbieder van een Fan Token of NFT kwalificeert als een aanbieder van een cryptodienst. Dit zou zich kunnen voordoen bij een FTO indien fans met fiduciaire valuta direct Fan Tokens of NFT’s bij de aanbieder kunnen aanschaffen en/of bewaren in een bewaarportemonnee. Toch verwachten wij dat bij een FTO niet snel sprake zal zijn van het wisselen van fiduciaire valuta voor virtuele valuta, omdat Fan Tokens (op dit moment) vaak enkel kunnen worden verkregen in ruil voor andere tokens. Bij Socios.com is dat bijvoorbeeld de \$CHZ token. Dit betekent dat een fan in de FTO eerst bepaalde tokens zal moeten verhandelen alvorens de Fan Token bij een FTO te kunnen aanschaffen. Zodra met bepaalde tokens (en niet fiduciaire valuta) de Fan Tokens worden aangeschaft, kwalificeert dit waarschijnlijk niet als een cryptodienst als genoemd in de Wwft (immers, *crypto-to-to-crypto*-transacties zijn vooralsnog uitgezonderd). Als er toch sprake is van een cryptodienst dient tot slot te worden bepaald of die cryptodienst in of vanuit Nederland beroeps- of bedrijfsmatig wordt verleend. Indien dit ook het geval is, zal de aanbieder mogelijk worden aangemerkt als een instelling in de zin van de Wwft en dient hij zich te registreren bij DNB als cryptodienstverlener.

4.2 Huidig recht – Fan Tokens en NFT’s onder de Wft

Naast de toepasselijkheid van de Wwft kan op een aanbieder van cryptoactiva(diensten) ook de Wft van toepassing zijn. Afhankelijk van de exacte activiteiten, kunnen aanbieders van cryptoactiva(diensten) onder andere tegen de volgende (verbods)bepalingen onder de Wft aanlopen: (i) het verbod op het aantrekken van ‘opvoerbare gelden’,²¹ (ii) het verbod om zonder vergunning als elektronische geldinstelling ‘elektronisch geld’ uit te geven,²² (iii) het verbod om zonder vergunning ‘betaaldiensten’ te verlenen,²³ (iv) de kwalificatie van een cryp-

toactiva als ‘effect’ en de vraag of daarbij een prospectusplicht van toepassing is,²⁴ (v) de kwalificatie van een cryptoactiva als ‘deelnemingsrecht’ en het verbod om zonder vergunning in Nederland deelnemingsrechten aan te bieden,²⁵ en tot slot (vi) de kwalificatie van een cryptoactiva als ‘financieel instrument’ waarvoor mogelijk een vergunning als beleggingsonderneming²⁶ vereist is.²⁷ Een uitgebreide bespreking van deze regels valt gezien de omvang buiten de reikwijdte van dit artikel. Wij zullen in dit artikel kort ingaan op de kwalificatie van een token als effect (een species van de definitie van financieel instrument) in de zin van de Wft.

Een ‘effect’ onder de Wft is (i) een verhandelbaar²⁸ aandeel of een ander daarmee gelijk te stellen verhandelbaar waardebewijs of recht, (ii) een verhandelbare obligatie of een ander verhandelbaar schuldinstrument, of (iii) een in effecten converteerbaar en verhandelbaar waardebewijs of een waardebewijs dat wordt afgewikkeld in geld.²⁹ Afhankelijk van de structurering kunnen tokens als een effect kwalificeren, bijvoorbeeld wanneer de tokenhouders participeren in het kapitaal van de onderneming en daarvoor een vergoeding ontvangen. Die vergoeding moet samenhangen met het rendement dat met het geïnvesteerde kapitaal wordt behaald. De AFM stelt dat eventuele zeggenschapsrechten in dit verband *niet* doorslaggevend zijn.³⁰ Wanneer een token kwalificeert als effect, zullen de aanbieders van een dergelijke token een door de AFM goedgekeurd prospectus moeten publiceren, tenzij er een uitzondering of vrijstelling geldt.³¹ Daarnaast hebben cryptohandelsplatformen die de verhandeling van tokens die kwalificeren als effecten mogelijk maken op hun beurt (mogelijk) een vergunning als beleggingsonderneming van de AFM nodig op grond van artikel 2:96 Wft.

Het merendeel van de Fan Tokens en NFT’s zal waarschijnlijk niet kwalificeren als effect. Hoewel Fan Tokens en NFT’s zeer waarschijnlijk zullen voldoen aan het verhandelbaarheids criterium (zeker wanneer de tokens verhandeld kunnen worden op cryptohandelsplatformen), is het niet snel denkbaar dat Fan Tokens en NFT’s karaktereigenschappen hebben van een aandeel (verschaffen van kapitaal tegen een vergoeding) of van een obligatie of schuldbewijs (het verstrekken van een ver-

19 Zie uitgebreid over deze wettelijke vereisten o.a. A.P.C. Godlieb, B. Snijder-Kuipers & H.J.E. van Gelder, Toepassingsbereik Wwft uitgebreid: virtuele valuta, bewaarportemonnees en wisseldiensten voor virtuele valuta, Ondernemingsrecht 2020/157, p. 909-916; J.M. van Poelgeest, De vierde en nu ook al de vijfde witwasrichtlijn, TvFR 2018, afl. 1, p. 40-49; A.B. Schoonbeek & J.M. van Poelgeest, Poortwachters in onrustig vaarwater; enkele actuele ontwikkelingen op het gebied van witwasbestrijding, Tijdschrift voor sanctierecht en onderneming 2018, afl. 2/3, p. 79-86.

20 Zie website DNB: www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht-sectoren/aanbieders-cryptodiensten/registratieaanvraag/geen-registratieplicht-bij-dnb-voor-aanbieders-van-crypto-to-crypto-omwisseldiensten/.

21 Art. 3:5 Wft.

22 Zie art. 2:10a Wft.

23 Art. 2:3a Wft.

24 Zie art. 3 van de Prospectus Verordening (Verordening (EU) 2017/1129).

25 Zie art. 2:65 Wft.

26 Art. 2:96 Wft.

27 Zie ook M. van Oosten & L.B.G. Hillen, Regulering van virtuele valuta en cryptoactiva, in: B. Bierens & F.E.J. Beekhoven van den Boezem, Geld in beweging: actualiteiten geld en betalingsverkeer, Onderzoekscentrum Onderneming en Recht, nr. 131, Deventer: Wolters Kluwer 2022; T.W. Beenen, De markt voor cryptovaluta door een toezichtrechtelijke bril bekeken, TvFR 2018, afl. 2; J.M. van Poelgeest, Virtuele valuta in een regulatorioe hoekje, O&F 2019, p. 75-92.

28 De AFM gaat in haar guidance uit van een ruime, economische benadering van het begrip ‘verhandelbaarheid’. Zie meer hierover in de Beleidsregel van de AFM over verhandelbaarheid d.d. 8 februari 2011.

29 Zie definitie van ‘effect’ in art. 1:1 Wft.

30 Zie de uitleg van de AFM: [31 Zie art. 3 van de Prospectus Verordening \(\(EU\) 2017/1129\).](https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/onderwerpen/ico en M.A.R. Nanning, Kwalificatie van crypto-assets als effect, TvFR 2019, afl. 12.</p>
</div>
<div data-bbox=)

handelbare lening). Toch is het raadzaam om dit na te gaan voordat een Fan Token of NFT wordt uitgegeven.

4.3 Toekomstig recht – Fan Tokens en NFT's en de MiCAR

De MiCAR is een Europees regelgevend kader specifiek geschreven voor (markten in) cryptoactiva.³² De MiCAR is een verordening en zal direct doorwerken in alle Europese lidstaten. Verwacht wordt dat de MiCAR een grote impact zal hebben op partijen die zich bezighouden met cryptoactiva. Op dit moment is de voorspelling dat de MiCAR in 2024 in werking zal treden. Tot op heden is er in Europa geen akkoord bereikt over de definitieve wettekst. Daarom zullen wij in dit artikel verwijzen naar een voorstel-verordening.³³

De MiCAR stelt onder meer regels vast met betrekking tot (a) transparantie- en openbaarmakingsvereisten voor de uitgifte van en de toelating tot de handel in cryptoactiva; (b) de vergunningverlening aan en het toezicht op aanbieders van cryptoactivadiensten en uitgevers van bepaalde cryptoactiva; (c) het functioneren, de organisatie en de governance van uitgevers van bepaalde cryptoactiva en aanbieders van cryptoactivadiensten; (d) consumentenbescherming; en (e) het voorkomen van marktmisbruik, teneinde de integriteit van markten voor cryptoactiva te garanderen.³⁴ Cryptoactiva die kwalificeren als financieel instrument vallen niet onder het toepassingsbereik van de MiCAR.³⁵

Kort gezegd ziet de MiCAR op alle personen die zich in de Europese Unie met de uitgifte van cryptoactiva bezighouden of cryptoactivadiensten aanbieden.³⁶ De regels rondom marktmisbruik gelden voor alle marktpartijen, inclusief personen die in cryptoactiva handelen.³⁷ Partijen die nu al met cryptoactiva werken, zullen na de invoering van de MiCAR een vergunning moeten aanvragen en/of aan strengere vereisten moeten voldoen.³⁸ 'Cryptoactief' is in de MiCAR gedefinieerd als 'een digitale weergave van waarde of rechten die elektronisch kan worden overgedragen en opgeslagen, met gebruikmaking van DLT of vergelijkbare technologie'.³⁹ De *catch-all*-definitie van cryptoactief wordt verder gespecificeerd in drie typen tokens: (i) 'asset-referenced tokens', (ii) 'electronic money tokens' en (iii) gebruikstokens, ofwel 'utility tokens'.⁴⁰ Asset-referenced tokens en electronic money tokens zijn cryptoactiva die een stabiele waarde trachten te houden door te verwijzen naar fiduciaire valuta of een mandje van activa. Deze cryptoactiva worden ook wel 'stablecoins' genoemd.⁴¹ Voor

doeleinden van dit artikel zullen wij deze tokens niet verder behandelen. Een derde type token is de 'utility token'. Dit is een cryptoactivum dat bedoeld is om digitale toegang tot een goed of dienst te geven, dat beschikbaar is op DLT, en dat alleen door de uitgever van de token wordt geaccepteerd.⁴²

De kwalificatie van een Fan Token of NFT is relevant voor de reikwijdte van de regels in de MiCAR. De MiCAR schrijft namelijk voor dat bepaalde uitgevers van asset-referenced tokens⁴³ of e-money tokens⁴⁴ een vergunning nodig hebben. Voor uitgevers van utility tokens geldt geen vergunningplicht. Wel zullen uitgevers van utility tokens bij de uitgifte en aanbidding van de tokens aan het publiek⁴⁵ een *white paper* (een soort prospectus) moeten publiceren. Een voorafgaande goedkeuring van een bevoegde autoriteit is – in tegenstelling tot een prospectus – niet vereist.⁴⁶ De MiCAR schrijft ook voor dat 'aanbieders van cryptoactivadiensten' worden onderworpen aan een vergunningplicht.⁴⁷ 'Cryptoactivadiensten' zijn onder meer de bewaring en het beheer van cryptoactiva namens derden, het exploiteren van een cryptohandelsplatform, het omwisselen van cryptoactiva voor fiduciaire valuta en/of andere cryptoactiva, het uitvoeren van orders in cryptoactiva namens derden, het plaatsen van cryptoactiva, en ten slotte het ontvangen en doorgeven van orders in cryptoactiva namens derden of het adviseren over cryptoactiva.⁴⁸

Als we kijken naar Fan Tokens en NFT's dan zullen deze zeer waarschijnlijk kwalificeren als cryptoactief in de zin van de MiCAR. Meer specifiek kwalificeren Fan Tokens en NFT's mogelijk als utility tokens.⁴⁹ Zo kunnen Fan Tokens, in het geval van Socios.com, toegang geven tot een digitale dienst (het *fan voting*-mechanisme). Ook bij een NFT kan hier snel sprake van zijn (bijvoorbeeld (exclusieve) toegang tot digitale ruilkaarten). Dit betekent dat diensten rondom Fan Tokens en NFT's al snel binnen de reikwijdte vallen van cryptoactivadiensten, en dat zal moeten worden beoordeeld of een vergunning vereist is. Daarnaast zal bij de uitgifte van de Fan Tokens aan het publiek rekening moeten worden gehouden met het opstellen, kennisgeven en publiceren van een *white paper*.⁵⁰ De vereisten rondom een *white paper* zijn mogelijk niet van toepassing bij de uitgifte van NFT's. De MiCAR schrijft voor dat 'cryptoactiva die uniek zijn en niet fungibel met andere cryptoactiva' zijn vrijgesteld van het opstellen, kennisgeven en publiceren van een *white paper*.⁵¹ Kortom, per Fan Token en NFT zal moeten

32 De MiCAR heeft het over 'cryptoactiva' en niet over 'virtuele valuta'. In de praktijk zullen deze definities elkaar overlappen.

33 Zie COM(2020) 593 final.

34 Art. 1 MiCAR.

35 Art. 2(2) MiCAR.

36 Art. 2(1) MiCAR.

37 Zie Titel VI MiCAR.

38 Zie voor een uitgebreid overzicht van deze vereisten Van Oosten & Hilten (2022); S.W. van de Ven, Van MiFID naar MiCA: een juridisch raamwerk voor crypto asset service providers, TvFR 2020, nr. 12.

39 Art. 3(1)(2) MiCAR.

40 Art. 3(1)(3), (4) en (5) MiCAR.

41 Zie tevens: <https://ec.europa.eu/newsroom/fisma/items/695217>.

42 Art. 3(5) MiCAR.

43 Art. 15 e.v. MiCAR.

44 Art. 43 e.v. MiCAR.

45 'Aanbieden aan het publiek' betekent een 'aanbidding aan derden om een cryptoactief te verwerven in ruil voor fiduciaire valuta of andere cryptoactiva' (zie art. 3(7) MiCAR).

46 Zie art. 4, 5 en 7 MiCAR.

47 Art. 53 MiCAR.

48 Art. 3(9) MiCAR.

49 Er bestaan reeds 'utility NFT's', zie: <https://hackernoon.com/4-new-nft-projects-with-utility>. Ook OpenSea.io (het grootste NFT platform) heeft een aparte collectie voor utility NFT's.

50 Art. 4(1) MiCAR.

51 Art. 4(2)(c) MiCAR.

worden beoordeeld hoe deze kwalificeren onder de MiCAR, welke vereisten van toepassing zijn bij de uitgifte en aanbidding van de tokens aan het publiek, en of de dienstverlening rondom de Fan Token of NFT kwalificeert als een cryptoactivadienst waarvoor een vergunning vereist is.

5. Voorlopige conclusie: waar moeten sportorganisaties rekening mee houden bij de ontwikkeling, uitgifte en handel in cryptoactiva?

Dit artikel begon met het feit dat voetbalclubs – zoals PSG – Fan Tokens uitgeven. Fan Tokens en NFT's kunnen fans toegang geven tot een (exclusieve) gemeenschap van hun favoriete sportorganisatie. Dit kan een gevoel van verbondenheid geven. Voor een sportorganisatie kan het uitgeven van hun eigen tokens ook voordelen bieden, waaronder het op een alternatieve wijze ophalen van kapitaal en haar fans op een innovatieve manier betrekken bij het sportteam.

Sportorganisaties moeten zich daarbij wel bewust zijn van de complexe financieel-rechtelijke regelgeving bij de ontwikkeling, uitgifte en handel in Fan Tokens of NFT's. Op dit moment is de regelgeving nog gefragmenteerd en zal per individuele Fan Token of NFT moeten worden bekeken of de desbetreffende token kwalificeert als 'virtuele valuta' onder de Wwft. En als dit het geval is, of de betreffende sportorganisatie in of vanuit Nederland een cryptodienst aanbiedt die valt onder de registratieplicht uit de Wwft. Eenzelfde analyse zal moeten worden gemaakt ten aanzien van de Wft, bijvoorbeeld wanneer Fan Tokens en NFT's bepaalde karakteristieken hebben van financiële instrumenten (zoals aandelen of obligaties). Indien sportorganisaties niet zelf de Fan Token of NFT uitgeven, maar dit uitbesteden aan een derde partij (zoals in het geval van Socios.com), moeten de sportorganisaties zorgvuldig beoordelen of de derde partij dienstverlener en/of aanbieder tegen regels uit de Wwft of Wft aanloopt. Het is aan te raden contractueel af te spreken dat de partij aan wie wordt uitbesteed zich aan de toepasselijke wet- en regelgeving zal houden.

Sportorganisaties moeten ook anticiperen op de regels uit de MiCAR. Zeker wanneer zij cryptoactiva (laten) ontwikkelen en uitgeven vóór de inwerkingtreding van de MiCAR, dienen sportorganisaties zich ervan te vergewissen dat de cryptoactiva die al in omloop zijn gebracht niet alsnog tegen bepaalde vereisten aanlopen.⁵² Bij uitgifte van nieuwe Fan Tokens en NFT's aan het publiek zullen de functionaliteiten van en risico's verbonden aan de tokens moeten worden beschreven in een white paper. Hierbij zal mogelijk ook input nodig zijn van de

betreffende sportorganisatie. Bijvoorbeeld indien de Fan Tokens worden gebruikt om kapitaal op te halen en het kapitaal (al dan niet na omwisseling in fiduciaire valuta) door sportorganisaties wordt aangewend voor bedrijfsmatige doeleinden. Daarnaast doen sportorganisaties er goed aan er rekening mee te houden dat de prijs van Fan Tokens en NFT's mogelijk wordt beïnvloed door nieuws rondom de sportorganisatie en/of de prestaties van het sportteam. Zoals eerder aangegeven, steeg de prijs van de PSG Fan Token exponentieel toen aangekondigd werd dat Lionel Messi een contract tekende en PSG Fan Tokens kreeg.⁵³ Slecht nieuws (bijvoorbeeld een sterspeler vertrekt) kan ook van invloed zijn op de waarde van de Fan Tokens (en kan ontevreden fans opleveren).

Wij denken dat de hierboven beschreven ontwikkelingen een waardevolle toevoeging kunnen zijn voor sportorganisaties. Zij bieden sportorganisaties een kans om financieel te innoveren, waarbij ook de fans een belangrijke rol kunnen spelen.

52 Zie ook de overgangsbepalingen uit Titel IX MiCAR.

53 Zie: www.reuters.com/lifestyle/sports/exclusive-messis-paris-st-germain-package-includes-crypto-fan-tokens-2021-08-12/.